

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Jof'a si Duminec'a.

Prețulu abonamentulu:
pe unu annu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu annu séu
28 franci.

A n u l u X L I I I .

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. corespondenti.

Anunciurile:
un'a serie garmonda 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru fiecare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 24.

Dumineca, 25 Martiu | 6 Aprile

1879.

Brasiovu, 24 Martiu (5 Aprile.)

Astadi vomu reveni earasi la articolulu lui „Pesti Napló“. Ne simtindu chiaru constrinsi la acést'a deórece l'amu reproducu intregu in rândulu trecutulu si nu amu potutu reflectá intr'unu singuru numeru la tóte espectorarile ce le contine. Ne-ar' si duce prea departe se resframu tóte asertiunile numitului diariu. Unele inse nu le potemu trece nicidem cu vederea.

Inainte de tóte trebuie se constatam, că ori-cătu de mare ar' fi dorintia s'a de a vedé pe Romani traindu in pace si in strinsa cointielegere cu Maghiarii, „Pesti Napló“ totusiu apera o cauza nedrépta, de unde vine, că se si contradice de repetite-ori, cumu se contradicu tóte foile si toti vorbitorii maghiari, candu voiescu se ie in aperare nefericit'a politica urmata de 12 ani incóce, cu deosebire fația de noi romani, de cătra guvernele maghiare parlamentare, căte au condusu destinele statulu in intervalulu acést'a.

„Doisprediece ani de libertate constitutională n'au fostu de ajunsu pentru impacuire si barbatii de statu ai Ungariei n'au fostu atātu de fericiti că in timpul acést'a cetatienii ei se póta fi multiamiti“, esclama „Pesti Napló“ cu óre-care amaratiune, si apoi ear' elu sustiene in constructiunea urmatoře, că noi romani totusiu amu traitu cu maghiarii in buna intielegere, pēna in momentul candu representatiunea Episcopiloru nostri la Maies-tatea S'a a turburatu din nou intielegerea. Cumu se unesce multiamirea ce-o constata „Pesti Napló“ la noi cu bun'a intielegere, in care dice, că amu traitu cu aceia, cari cu tóta libertatea loru constitutională n'au potutu se ne impacuiésca in cursu de 12 ani? Cumu póte se fia unulu multiamitu cu celalaltu si totusiu se traiésca in buna pace si intielegere? Ori-că „Pesti Napló“ tiene, că doi iusi traiescu in intielegere si atunci, candu nu se batu tocmai intre sine cu ciomegele? Asia departe in apretierea buneloru relatiuni dintre Romani si Maghiari credemu, că n'a voitu se mérga numitul organu cu atatu mai vertosu, cu cătu cauta se motiveze pretins'a buna intielegere. „Vieati'a comuna de statu si identitatea de interesse între Maghiari si romani, dice „Napló“ au produsu apropiarea si apoi — poporulu romanu e bunu.“

„Vieati'a de statu comuna“, — dér' amu voi se ne spuna „Pesti Napló“ că óre ce are poporulu romanu comunu, cu elementulu domnitoriu maghiaru. Darile? Ori că se impartasiesce cu maghiarii in administratiunea statulu, la officii séu la alte beneficiuri? Primescu celu puçinu institutiile nóstre de cultura, vreunu ajutoriu dela guvern? — Nimicu din aceste nu ne va poté dovedi „Napló“, noi inse 'i potemu dovedi contrariulu in fiecare momentu.

Spre esemplu: Maghiarii voiescu se introducea acuma cu ori-ce pretiu in scólele nóstre populare limb'a loru. Aceste scóle sunt sustienute de noi, suut create din sudórea poporulu nostru. Cei ce voiescu se ne impuna limb'a loru calcandu chiaru peste libertatea invetiamentulu si autonomi'a bisericeloru nóstre, ganditu-s'au óre macaru la acea, că statulu care face o asemenea pretensiune se ingrijésca celu puçinu de salarisarea nouiloru instructori de limb'a maghiara, cari si asia cea mai mare parte voru trebui se fia maghiari, căci romani abia se voru aflá ici si coela cari se póta depune esamenulu ungurescu, inaintea severiloru inspectoru scolari? Nici vorba. Domnii Tréfort-Molnár-Baross nici uu s'au ganditu la unu asemenea lucru căci acést'a ar' invólve o violare a autonomiei confesiuniloru, dér' introducerea fortiata a limbei in-susi, distribuirea „millei imperatesci“ directu de cătra ministru si altele multe cari sunt in interesulu celoru dela guvern nu vatama nicidecumu autonomi'a confessională.

Ce mai vorbesce dér' „Pesti Napló“ de vieati'a comuna de statu, candu comunitatea esista numai in portarea de sarcini? E dreptu, poporulu nostru e bunu, e unu poporu pacnicu si generosu, elu póta acele sarcini cu resignatiune, sperandu că dóra, dóra situatiunea s'a se va ameliorá, dér' de aci nu se póte nici de cumu deduce, că Romanulu din Transilvani'a si Ungari'a ar' fi multiamitu séu că ar' trai in buna intielegere cu aceia, cari ilu asuprescu.

Pēna la o asemenea intielegere mai este o cale lunga si spinósa de percursu, multe rane din timpurile vechi si noua, multe ofensari din partea maghiariloru sunt de a se vindecá, multe cestiuni grave astépta resolvirea loru multiamitóre inainte de ce va poté fi vorba de o adeverata apropiare si impacare între Romani si Maghiari. „Pesti N.“ atinge numai doua din aceste cestiuni, cele mai principale, cestiunea agraria si cestiunea uniunei. Ajunge a face numai mentiune de aceste spre a cunošce căte dificultati mai suntu inca de invinsu pēna ce se se póta realisá o impacare sincera între Romanii si Maghiarii din aceste tieri.

Ne pare bine, că „Pesti Napló“ nu si-a uitatu de aceea, că Romanii transilvani inca nu au recunoscutu de faptu Uniunea Trausilvaniei cu Ungari'a, dér' comite o mare nedreptate déca impregiurarea acést'a o atribuie unoru pretinse agitatiuni din Romani'a. Este o absurditate de a sustiené asia cevasi fara de a avé macaru cea mai mica dovéda in mana, dér' mai mare absurditate comite „P. Napló“, candu dice, că Romanii transilvani prin aceea că combatu Uniunea fortiata pretindendu că se fia ascultati si densii voiescu se ruça in doua statulu ungurescu. Atunci Austri'a ar' fi rupta in 17 parti, fiindu-că are 17 diete provinciale.

Inca unu argumentu a mai adusu „Napló“ pentru pretins'a buna intielegere, care a fostu turburata de cătra Episcopii nostri: identitatea de interesse între Romani si Maghiari, care o baséza pe pericolulu ce amenintia cele doue elemente din partea slavismulu. Acestu periculu póte se esiste in adeveru, dér' poporulu romanu transilvaneanu si unguereanu nu lu cunošce elu scie numai de asupririle si nedreptatile ce le intimpina dilnicu din partea maghiariloru. Unu periculu care deocamdata forméza numai discussiunea diuaristica, nu póte se esereite efectulu acel'a realu care pretinde „P. Napló“ că s'ar' fi vediendu la poporulu nostru. Cu tóte aceste este fórte adeveratu că convictiunea despre aceea, că Maghiarii si Romanii sunt avisati la o aliantia strinsa între olalta spre asi aperá esistenti'a si libertatea nationala fația de elementele straine absorbitórie, prinde totu mai adēnci radacini între Romani.

Dér' ce face „P. Napló“ spre a ne dovedi, că acést'a aliantia ar' fi salutara pentru ambele elemente? Ne pune cutitulu la gātu si ne dice: Déca voi Romaniloru din Transilvani'a si Ungari'a nu ve veti supune neconditionatu dictatulu nostru, suntemu in stare a lasá cá Russulu se inghitia Romani'a si astfelu se se nimicsca elementulu romanescu cu totulu.“ Eata in ce culminéza identitatea de interesse pe a careia basa pretinde „Pesti Napló“ că se abdicemu pentru totdeauna de drepturile nóstre politice-nationale.

Proiectulu de lege alu d-loru Tisza-Tréfort in comisiunea dietala.

Comisiunea dietala, careia i s'a fostu predatu famosulu proiectu de lege pentru maghiarisare scóleloru populare, s'a grabitu a 'lu luá in desbatare, că nu cumva intardiandu se ne face se credemu, că legislatorii maghiari n'au curagiu de ajunsu de a se apucá de elu si de alu redicá la valóre de lege. Prestigiulu parlamentulu, care este „simbolulu nationalitaii maghiare“ potea se

sufere numai prin traganarea lucrulu, de aceea nu s'a mai potutu amaná pēna dupa pasci acést'a importanta afacere, căci cine si scie ce se mai póte intemplá in cursu de câteva septemani, interesele cele mari ale maghiarismulu trebuieau dér' asigurate cu-o di mai inainte.

Ar' fi ostenitoriu pentru cetitorii nostri déca amu reproduce aci pe largu parerile intieptiloru membri ai comisiunei asupra fetulu d-loru Tisza-Tréfort. Ce mai si potu contiené aceste pareri alt'a, decatu variatiunea temei, cumu se póta maghiarisá mai bine, mai curēndu si mai siguru pe nationalitatile celelalte? Membrii comisiunei dietale si-au impartitu numai puçinu rolurile, că si in dieta in cestiuni de asemenea natura, si pre candu unii erau pentru órecare moderare a dispositiuniloru legei proiectate, ceilalti strigau in gur'a mare, că ea este cu totulu insuficienta, că trebuiesce inasprita. Esperinti'a ne invétia, că de căte ori e vorb'a de maghiarisare cade in cumpana tocmai vocea celoru ce striga mai tare si sunt mai neimpacati fația de nemaghiari. Asia s'a intemplatu si aci in comisiune. Dela 27 Martiu, candu s'a tienutu prim'a siedintia, pēna la 31 Martiu, s'au desbatutu cei d'antai patru paragrafi ai proiectulu de lege, din cari doi au suferitu o modificare inse nu in favorulu scóleloru nemaghiare — ci in acel'a alu instructoriloru de limb'a maghiara. Moderatiunea nu e marfa unguresca, ea a remasu dér' si in casulu de fația fara cumperatori.

Ministrulu de instructiune Tréfort, că se 'si apere decorulu, ce trebuie se 'lu aiba unu membru alu parintesculu guvern, a declarat indata la inceperea siedintieloru, că densulu va consimti la ori-ce modificare, care va avé de scopu a usiurá ear' nu a mai inaspri dispositiunile legei. D-lu Tréfort a doveditu inse, că scie se mai inchida si ochii, ceea ce a aratatu din nou si de astadatu. Celebrulu aperatoriu alu teoriei absolutismulu maghiaru, Grünwald Béla, a voitu se ne surprinda prin declararea, că elu tiene proiectulu de gresitu si neoportunu, căci poporulu tieranu nu va invetiá in scólele satesci ungurescu cu tóta legea, si astfelu tóte silintiele de alu maghiarisá voru fi zadarnice si că prin uermare parerea lui este, că studiulu limbei maghiare se se introducea numai in scólele orasienesci. Dep. Grünwald a mai pledatu pentru moderarea dispositiuniloru proiectulu de lege. Atitudinea acést'a mai concilianta avemu se-o multiamimu negresitu impregiurarei, că d. Grünwald a voitu se mai slabésca ceva din impresiunea cea rea ce a facut'o cunoscutulu seu discursu din dieta la nationalitatile nemaghiare. Despre aceea că óre i-a succesu séu nu, voru judecá mai bine cetitorii nostri mai cu séma déca voru luá in considerare motivulu pentru care declara elu de neoportunu proiectulu maghiarisatoriu, care motivu nu emana din vointi'a de a crutiá nationalitatile, ci numai din convictiunea că acelu proiectu de lege in partea s'a cea mai mare nu e realisabilu prin urmare nu póte folosi maghiarisare.

Aladár Molnár a jocatú póte rolulu celu mai insemnatu in comisiune, care i-a si primitu mai tóte propunerile. Elu pe lēnga aceea, că a datu espressionu bucuriei ce ia fucut'o proiectulu si ingrigirea, că nu va aduce „folosurile“ reale dorite pentru nationalitati mai sustienú, că scopulu s'ar' fi potutu ajunge mai bine prin modificarea legei de instructiune dela 1868 si astfelu „s'ar' fi potutu incungiura agitatieuna odiósa dintre nationalitati“. Observatiunea din urma a lui Molnár a fostu fórte logica, căci, déca este vorb'a de modificarea esentiale a unei legi prin dispositiuni noua, atunci calea cea mai corecta este revisuirea acelei legi. Inse d. Tréfort in locu de a intrá pe pórt'a cea mare candu a voitu se ne rapésca libertatea de invetiamentu, a preferitu de a se furisá printr'o portitia laterala. Ministrulu are dreptulu candu dice, că o revisiune a legei scolare ar' fi produsu póte si mai mare

indignatiune si miscare in tíera. Interesanta e observarea ce o facú d. Tréfort, cá adeca deputatii maghiari de mai multi ani totu cerv si intetiescu crearea unei asemenea legi, cu alte cuvinte, d-lu Tréfort nu reclama pentru sine si pentru d-lu Tisza meritulu si glori'a de a fi nascocitu singuri acelu proiectu, ci ei aparú numai cá impinsi cu forti'a in vertejulu acest'a prin vointi'a reprezentantiloru natiunei. Hegedüs Sándor ar' fi doritu, cá se se fi facutu legea acest'a inca dela 1868. Acést'a erá negresitu cea mai simpla procedere, nationalitatile s'ar' fi convinsu inca de atunci, cá interesele lorú de cultura si nationale nu se potú aduce in consonantia nicidecumu cu ide'a statului maghiaru. Ministrulu de atunci br. Eötvös, totusiu nu credemu, cá ar' fi luatú asuprasi responsabilitatea legéi din cestiune. cáci desi erá si elu maghiaru din crescutu pëna in talpi, totusiu erá prea intieleptu decátu cá se nu véda, cá desvoltarea propria culturala a miliónelorú de nemaghiari, nu esiste lege, care, se-o mai póta astadi paralisá cu totul. Hegedüs mai crede, cá caus'a maghiarisarei s'ar' poté inaintá si prin crearea de totu felulu de institute pentru crescerea copiiloru.

Csengery cerú cevasi ce nu se unea cu interesele conservarei prestigiului guvernului maghiaru, elu adeca facú propunerea a se amaná desbaterea pëna la Pasci, care propunere a trebuitu se cada, cáci ori-ce amanare ar' fi incuragiatu numai pe cei ce egitéza in contra proiectului de lege. Csengery le mai spune domnilorú din comisiune, cá se nu 'si facú illusiuni asupra rezultatelorú legéi din cestiune, dicendu cá invetiarea limbei maghiare va fi fórte grea in acele tienuturi, unde nu se da oca siune copiiloru a-si esercitá limb'a, cu alte cuvinte unde nu sunt copii de unguru, cu cari se póta vorbi. — Dep. Baross combate pe aceia, cari sustienú, cá proiectulu d-lui Tréfort ar' fi neoportunu. Nu numai in orasie dér' pretutindenea se se introducea limb'a maghiara, cu atatu mai vertosu, cáci elementulu domnitoriu are in puterea suveranitatii sale politice dreptulu si datori'a, de a sili pe elementele nemaghiare se invetie limb'a statului. Teori'a acést'a terroristica isi va afá si ea leaculu fara indoiéla si in curéndu si acestu leacu va fi — neesorabil'a pracsá, starea reala a lucruriioru, care n'are nimicu comunu cu fantasmagoriile escen-trice ultramaghiare.

Dupa ce au mai vorbitu unulu, doi, si dupa ce Csengery si-a retrasu propunerea de amanare s'a primitu § 1 si § 2 alu proiectului de lege (a se vedé „Gaz. Trans.“ Nr. 19) cu pucine modificari stilistice. — Continuandu-sé apoi in alta di desbaterea sub presiedinti'a provisoria a lui Béla Grünwald s'a ficsatu mai antaiu terminulu din § 2, dupa care nici unu invetiatoriu nu va poté dobéndi o diploma, déca nu va cunósce bine limb'a maghiara. Terminulu ficsatu este 30 Iuniu 1882. Dupa acést'a s'a modificatu §-ulu 3 alu proiectului la propunerea lui Molnár in modulu urmatoriu :

„Individii, cari se afla acuma in postu séu cei, cari isi voru incepe carier'a invetiatóresca si au absolvatu, respective voru absolvá cursulu seminarialu in timpulu dela anulu 1872 pëna la 1881, séu in timpulu acela se voru face dascali, suntu obligati, déca nu sciu limb'a maghiara, se si-o insusísca in 4 ani dela intrarea in viétia a acestei legi astfelu, in catu se fia apti, cá se o invetie in scólele poporale. Ei suntu obligati a documentá capacitatea sa prin depunerea unu esamenulu.

„In scólele poporale ale acelorú comune, in care locuiesce o poporatiune amestecata maghiara si nemaghiara, fia scóle comunale confessionale séu alte scóle publice se voru aplicá in cependu dela anulu 1883 numai astfelu do individi, cá adiuncti invetiatori provisorii séu ordinari, cari suntu in stare, de a instrúá limb'a maghiara; de altmintrea si pëna la anulu 1883, candu se voru ocupá posturile de invetiatori, suntu de a se preferi aceia, cari sciu limb'a maghiara, si suntu a se esecutá rigurosú in privinti'a scólelorú comunale dispositiunile § 58 si § 137 ale A. de L. XXXVIII din 1868.“

Cá adausu la §-ulu acést'a s'a mai primitu inca ia propunerea lui Baross determinatiunea, cá „pretutindeni, unde legea vorbesce de seminarie de invetiatori si de adiuncti de invetiatori, acést'a are valóre si pentru seminariele de invetiátóre, pentru invetiátórele si adjutórele lorú.“ — §-ulu 4 s'a conceputu si primitu la propunerea lui Molnár asia :

„Primirea limbei maghiare de obiectu obligatoriu in tóte scólele popolare elementare, ori de ce

natura ar' fi, se ordonéza neamenatu. Dér' pëna atunci pëna candu se va fi formatu unu numeru indestulitoriu de invetiatori capabili de a instrúá limb'a maghiara, intra dispositiunea acestei legi numai cu incetulu in vigóre. In tóte acele scóle poporale, unde limb'a de instructiune nu e cea maghiara, dér' se afla aplicatu unu invetiatoriu, care e capabilu de a instrúá, se va introduce limb'a maghiara, cá obiectu obligatu nemediulocitu in anulu ce urméza dupa crearea acestei legi, dér' acolo unde se afla unu astfelu de invetiatoriu, se va introduce indata atunci, candu se va pune in postu in intielesulu § 2 si § 3 unu invetiatoriu, care póte propune limb'a maghiara. Introducerea limbei maghiare, cá obiectu obligatu in tóte scólele poporale, o reguléza ministrulu de instructiune printu'o ordinatiune speciala. Si autoritatile scolare confessionale suntu obligate, cu privire la numerulu órelorú fixate, cá atunci, candu stabilescu planulu de invetiamentu, se observe cu rigóre ordinatiunea.“

Asia dér' asia au intielesu membrii comisiunei moderarea proiectului de lege, cá se scurteze terminulu, ce se pune invetiatoriloru in functiune de a invetiá limb'a maghiara, cu doi ani? Asia si e, de ce se-i tíena pe bietii invetiatori 6 ani intr'o incordare si ingrigire constanta asupra esamenului rigorosu ce voru avé se 'lu depuna din gramatic'a si sintass'a maghiara, candu ei si-o potú insusi acést'a si in patru ani, mai cu séma ce-i cari nu sciu nici unu cuventu unguresce si cari n'audu cu lunile vorba unгурésca! ? Dela 1883 se nici nu mai póta fi numitu unu invetiatoriu la o scóla poporala, déca nu va sci recitá pe Vorósmarty din dóscá in dóscá. Si ce vieatia voru mai duce inspectorii de scóle unguresci, candu toti invetiatorii poporali nemaghiari le voru fi subordinati si voru tremurá cá vérg'a inaintea lorú. Nici unu pasia turcescu nu va fi mai puternicu si mai cu influentia cá unu inspectoru ung. in cerculu seu. Si cáte merite nu-si va poté castigá unu asemenea impiegatu prin rigóreá s'a pentru inmultirea si „intarirea“ elementului domnitoriu. Nu va mai fi de lipsa a documentá o deosebita cualificatiune pedagogica, celu ce va sci mai bine unguresce va fi preferitu: Este apoi cu totulu secundariu, déca copiii de nemaghiaru voru invetiá ceva séu nu, scopulu este numai, cá se invetie unguresce séu — mai bine se nu invetie nimicu! ?

In 1 Aprile comisiunea a terminatu desbaterea asupra proiectului. §-ulu 5, care dicea, cá in 6 ani limb'a maghiara va fi obligatorica in tóte scólele, s'a stersu, cáci comisiunea a hotaritu in § 4, cá se fia neamenatu considerata, cá studiu obligatu si in loculu lui s'a primitu in cuprinsulu urmatoriu: „Determinatiunile legéi presente se estindu si asupra acelorú institute de invetiamentu cu limb'a de instructiune nemaghiara, cari existu séu se voru creá in viitoriu pe bas'§§ 16 pëna la 22 a A. de L. XXXVIII din 1868.“

§-ii 6 si 7 s'au stersu, devenindu de prisosu dupa modificarea §§ 2 si 4. — §-ulu 8, care vorbesce despre control'a esecutarii legii prin organele ministrului, s'a primitu (cá alineá 1-a a §-ului 6) cu adausulu lui Csengery, care a cerutu, cá se se provóce si la A. L. XXXVIII : 1878. Membrii comisiunei nu erau multiamiti cu aceea, cá control'a s'a lasatu numai asia in grigea ministrului si a organelorú sale, ci cerura o determinare speciala a modului controlei, o sanctiune a hotaririlorú legii in pracsá, Molnár, Baross si Grünwald facura propuneri deosebite cu scopu de a asigurá inspectoriloru de scóle o influentia decisiva la esamenele invetiatoriloru. (sic!) Dupa o lunga desbatere s'a primitu punctulu urmatoriu cá aline'a 2-a a §-ului 6: „Spre scopulu acest'a, (adeca alu controlei) se voru tiené in acele seminarie de invetiatóri, in cari limb'a instructiunei nu e cea maghiara — afara de visitele temporarie ale inspectorului de scóle la prelegeri — atátu esamenele anuale cátu si cele de cualificatiune in presentia inspectorului scolaru ung. si numai acelorú candidati li se voru dá testimonii de cualificare, despre cari s'a convinsu inspectorulu scolaru, cá cunoscu limb'a maghiara.“

Dupa acést'a s'au mai prlmitu doue puncte, unulu care dice cá ministrulu de culte se aiba de grige cá limb'a maghiara se fia bine si de ajunsu reprezentata in planurile de invetiamentu si altulu care provocéndu-se la legile existente se refere la mesurile disciplinare. Ultimulu paragrafu se modifica intr'acolo cá cu esecutarea legéi se insarcinéza numai ministrulu de instructiune nu si celu de interne.

Asia se incheia desbaterea famosulu proiectu in comisiunea dietala. Acuma póte veni inaintea

dietei, Madarász si soçi abia 'lu voru fi asteptand spre a-si castigá noni lauri in combaterea nemaghiariloru!

O voce despre impacarea Romanilor cu Maghiarii.

(Urmare si fine.)

Eata apucatur'a si masc'a cu care vréu se orbésc'a lemea, care in adinsu nu vré se véda. Ei dicu cá introducea limb'a maghiara ca limb'a de statu folositoria pentru cetatiani statului, lasa inse cá pe langa ea se-si invetie nationalitatile si pe a lorú déca vreu. Déca luámu lucrulu mai de aprópe, óre ce trebuintia asia mare potú se aiba cetatiani nemaghiari de limb'a statului, incátu fore ea se póta trai, se fia silitu guvernulu a face legi pentru invetiarea densei? Au trebuintia ce e dreptu cei, cari ocupa functiuni de statu, unde éra pe cale ilegalá s'a infuudatu in totu loculu numai limb'a maghiara, au comerciantii si profesionistii, cari se invertescu printre masele de maghiari, cari nu-si sciu decátu limb'a lorú. Acesti'a apoi o si invetia in scólele midilocii si superióre. Dér' se-mi spuna mie ce folosu ar' avé tieranulu nemaghiaru de acea limb'a, chiaru candu amu presupune, cá in cei 3—4 ani cá copilu mucosu, cu cáte 2—3 óre pe septemana si in vr'o 2—3 luni de iérna in fiacare anu, ar' poté-o invetiá cátu de bine? Nemíc'a folosu, déca nu cumva vreu domnii maghiari se cultiveze multimea poporului intr'o limba de dragulu catorva fnctiunari, cari nu vréu se invetie limbele acelorú poporatiuni dupa cari traiescu.

Dér', déca luámu casulu cá acea lege asia precum deocamdata e facuta se va poté esecutá, in veci nu va poté se aduca pruncii nationalitatiloru la atát'a progresu in limb'a statului, cátu se se póta intielege cu domnulu szolgabiráu si cu domnulu „járásbiráu“, necumu a scrie si cugetá in aceea limba — nu potemu dér' se nu admirámu absurditatea ce o comitu intieptii statului cu dens'a.

Déca maghiarii, din punctu de vedere alu culturei, vréu cu limb'a lorú se ne civilizeze, se ne faca se scimu mai multu cu o limba, o introducu; pentru ce ne facu chiaru noue atát'a favoru, si se pórtá cu atáta bunavointia cátra noi? de ce nu-si cultivéza natiunea lorú. Faca pe unguri se scie mai multu cu o limba, adeca cu a nóstra, a serbilorú ori a sasilorú! Aci pré mare bunavointia de cultura 'si arata ministerulu ungurescu fácia de noi, negligendu chiaru nati'a lui. Ne multiumimu de ast'a bunavointia si o respingemu cu tóta indignatiunea.

Maghiarii se folosescu si acum de apucatur'a, cu care ne-au mai pacalitu odata. In oficiile publice inca ne-au fostu limb'a nóstra concésa pe langa ceea a statului, si vedeti cátu de frumosu ne-au eliminatu-o? in tocmai pre cum voiescu se faca si in scóle. Fatalulu proiectu de lege dice: Invetiatorii cari sciu unguresce voru incepe a propune unguresce de pe acum, cei ce nu sciu se invetie, in 6 ani, cari de nu, afára din scóle cu ei. Ei bine! cari sciu voru incepe de pe-acum, cari nu, nu voru poté invetiá. Peste 6 ani invetiatorii nostri voru fi scosi din scóle si inlocuiti cu de ai lorú, cari voru sci unguresce, romanesce inse nici o báta (iota); apoi potú dice cá-ti lasa si limb'a t'a se ti-'o inveti déca nu va avé cine se o propuna. Acést'a ar' fi numai cea mai naturala si cea mai consecenta procedura, déra potú ei face si abateri dela ea, potú inca inainte de 6 ani se ne scóta invetiatorii din scóle, potú dupa aceea aduce o alta lege, in care se se dica: din cauza cá in limb'a maghiara nu se facu progresse de ajunsu (lucru prea naturalu), se se lasé o limba afara si anume pentru cá cea de statu nu póte remané, se se lasé cea romana, serbéscá, saséscá etc. Si écca unde avem se ne tredimu cu scólele nóstre. Va se ne crescemu in ele o generatiune corupta o limba plina de barbarismi si mestecaturi a la Bihari'a, Selagiu s. a. si pe urma cu tempulu déca vomu stá totu cu manile in sinu si cu capulu plecatu si vomu merge mana in mana cu ei peste vr'o 50 de ani se ne vedemu toti cu pelarii rotunde si cu mustetie sucite. Acést'a le este intentiunea si planulu fratiloru si binevoitoriloru nostri unguri. Acést'a le e devis'a si maxim'a lorú de statu, pentru care speséza cu milionele si ingrópa tíer'a in detorii, éra poporatiunea nu numai a nóstra ci chiaru si pe a lorú o ducu la sapa de lemnu.

Apoi pe de aceste cali nu pretinda nici D-loru se mergemu de subsuori cu densii. Impacari si infratiri pe pretiur; de aceste nu, nu astepte dela noi. Pretensiunile nóstre suntu cu totulú altele, si diferu cu totulú de ale lorú. Noi voimu se ne desvoltámu si cultivámu naturalminte si in directiunea aretata de instinctulu nostru, ei voiescu cu forti'a se ne puna pën'a de cocosiu in pelaria si pinteni la calcaie si se ne tórne sange asiaticu in vinele nóstre. De d'an de aceste ne multiamimu tare frumosu! Óre nu mai multu folosu si bine ar' aduce patriei lorú si a nóstre si natiunei lorú chiaru, candu ni-ar' ajutá in progresare, cá vedu, cá suntemu remasi indereptu, si se se siléscá, cá pe concetatiunii patriei a ne impartasi de tóte binefacerile, ce isvorescu din acést'a patria comuna? De siguru, cá dá! Atunci ar' cresce o natiune vigurósa cu simpathii fácia de densii, amu incepe

unii cu alții a emulă în cultura și civilizație, era în contra inamicului comunu amu fi nescari stalpi și radimi puternici ai scumpei noastre patrie. Ei în locu de a face de aceste ne slabescu, ne pnuu pedece în dezvoltare și progresa. Ur'a ce domnesc între aceste două națiuni nu provine din alta, decâtu din purtarea cea arogantă a unghurilor față de romani și din risip'a ce ei o facu fara vr'unu scopu salutaru, și numai spre împedecarea dezvoltării noastre, era interesele cele adevărate ale statului stagnăza și suferu de bôl'a uscata.

Adevăratu, că ne dore anim'a, candu vedemu nescari abuzuri și lucruri zadarnice, ce facu acesti oameni, d'ér' indiesertu, că pe ei nu-i poti capacita, ei nu voiescu se cundăscă adevăratele interese ale statului și ale loru chiaru, ei au apucatu pe o cale și mergu înainte fia chiaru cu ruin'a statului, fia cu inimiciti'a tuturoru popóreloru. Pentru 2—3 pesci prinsu în mrejele loru suntu capabili a duce o tiera intréga la ruina materiala și morala. Indiesertu te siliesci se-i combati, că te numescu: agitatoru, rebelu, dacoromanistu și scie D-dieu mai ce. D'ér' pentru Dumnedieu, ce agitari și mai trebuiescu decâtu pe cari le provoca densii cu secaturile loru. Noi se nu mai stamu de vorba cu ei, și se ne pazimu ceea ce e alu nostru, se ne silimu a progresa din puterile noastre fora ajutoru de statu, camu cu greu firesce, că-ci a ne și luptă cu densii pentru esistenția invingendu pedecile, ce ni le punu în calea dezvoltării naturali, și a și progresa, diu nu e locu usioru. Se nu-i totu imbiamu cu pace și infratire, candu ei lucra numai în contra esistenției noastre nationale. D'ér' se scie, că noi totu nu vomu peri pēna nu va peri intréga vitia latina.

Ne-au ajunsu dóra esperiintiele de pēna acuma, că se ne convinga despre adevărat'a stare a lucrului față cu maghiarii și mai că credu, că pe „Oconelulu“ brasiovénu încă-lu voru fi convinsu, că cu ei nu ne putemu impacá, căci suntu omeni unici în felulu loru. Drepturile ce ne compețu sntemu inse detori a ni le aperiá din resputeri, se nu comsimțimu niciodata la incalcarea și rapirea loru. Candu nu vomu avé în catrau și vomu trebuí se capitulamu se capitulamu încai cu onóre, d'ér' de drepturile noastre nationale se nu abdicemu niciodata, căci se pôte se ni se întorca candu-va și pre a noastră móra ap'a.

B. Ch. Fontanele.

La situațiunea economica.

Cu privire la seraci'a ce domnesc în Ungari'a și Transilvani'a, și la starea deplorabila economica a populațiunei ungare serie „Pesti Naplo“ dela 29 Martiu între altele: „În Ungari'a suntu atatia omeni bancroți și atatea familii se lupta cu bancrot'a, încatu la totu pasiulu dai de camataria și de camatari. În Ardélu și în Ungari'a superióra se afla sate întregi în ghiarele camatariloru și bietulu plugariu 'i-si lucra pamentulu seu pentru altulu; clase întregi de neguțiatori, meseriasi s. a. n'au nici unu creditu și suntu înglodate în datorii prin dobândile cele enorme ce le platescu prin politie; posesorii cei mici și cei medilocii schimba stapanii și familiile cele însemnate încă se prapadescu, căci una trage pe alt'a dupa sine... Începem cu o anecdota care merita credința și este semnificativa pentru relațiunile Ungariei. Întru unu locu în Ardélu traiea unu omu betranu și ciinstitu, care s'a îmbogățitu foarte printr'o fabrica de spiritu și prin alte specule și si fiiloru sei le-a datu o crescere domnescă, dera cu împrumutarea de bani nu s'a ocupatu. Si elu avu ambițiunea, de a se face nobilu și de aceea facu unele mici fundatiuni și pasi pe la ministrulu de interne de atunci care 'i promise, că-i va remunera meritele sale, deca va face pe deputatulu X că se se retraga. Se facu, în loculu respectivulu veni altu deputatu la Pest'a. Placerea a costatu pe respectivulu mai multe mii de florini, d'ér' betranulu totu nu se facu nobilu și muri.]

În timpul nouelor alegeri agitã fiulu seu pentru doue alegeri și veni la Pest'a unde, provocanduse la meritele sale și la promisiunile facute tatalui seu, dete pentru scopuri publice 10,000 de florini și ceru din nou nobilimea. Ablegatiu, cari intervenira, fura inse respinsi cu mandra mania de către ministru, care dise, că strabunii nostri au castigatu nobilimea cu sangele loru, pe candu acuma astfelu de camatari, cari ne sugu sangele nostru, ruinéza familiile cele vechi un'a dupa alt'a, și le ieau averta, voru se o capete pe bani; Szechényi a datu 40,000 fl. pentru Academia; respectivulu se dé 60,000 séu 100,000 fl. de vré se fia nobilu; elu nu-lu face boieru. În desiertu se provocau deputatii la zelulu ce l'a aratatu la alegeri și la sacrificiile ce le-a facutu, la meritele pentru industria și pentru binefaceri. În desiertu asigurau deputatii pe ministru, că nici elu nici

tata-seu n'au fostu camatariu; Esceleti'a nu se induplecã nicidecumu.

Parerile ministrului nui remasera necunoscute petentului. Ce face elu? Se întorçe acasa și se face celu mai infricosiatu camatariu. Posesiunile a doue familii de grofu (comiti) ce-i datoreau lui s'au și pusă pe numele lui, pe unu alu treilea omu avutu ilu împrumutã cu 4000 fl. și apoi prin prolongatiuni i-a urcatu datorii la 24,000 fl. și apoi l'a executatu. Acestu domnu erudit, din partea mamei sale, c'unu omu de mare influenția, o rudenia a soției sale este consórt'a unui domnu cu influenția și mai mare, și deca s'ar' fi ruinatu, ar' fi remasu și elu și copiii sei pe strada, că-ci nu erã nici unu postu disponibilu pentru ei. Cumu s'a însemplat, cumu nu, destulu, că tóte datoriile de pe mosiile domnului respectivu au fostu starse și unulu din camatarii cei mai faimosi ai acelu tinentu a fostu înaltiatu „pentru meritele sale castigate pe terenulu industriei și alu economiei“ la rangulu de nobilu ungurescu. — Istoriór'a acést'a a lni ilustréza destulu de viu deplorabil'a stare economica și sociala, care bantuie aceste tieri.

Diverse.

(Adunarea generala a institutulu de creditu „Albin'a.) Estragemu dintr'o corespondinția a „Tel. Rom.“ despre acést'a adunare următoriele: Preste totu au fostu de față 38 actionari, cari reprezentau 386 voturi. Numarul actiuniloru depuse la institutu în întielesulu statutelor din partea a 282 actionari ce au voitu se iè parte la adunare respective au imputernicitu pe alții, a fostu de 1216. S'a cetitu reportulu direcțiunei, din care s'a constatat, că operatiunile institutulu în anulu 1878 au fostu cu multu mai favorabile că în anii trecuti. Cu finea anului 1878 culminéza cifr'a revirementulu (circulațiunei în numeraru la casa) la cifr'a de 3,863,636 fl., venitul brutu se urca la cifr'a de 84,698 fl., dividend'a de pe o actia 9 fl. 50 cr. statorita pe bas'a profitulu curatu de 34,077 fl. v. a. 3% pentru scopuri de binefacere și adeca sum'a de 524 fl. s'a impartitu, precumu urméza: 1. Pentru nenorocitiu din Seghedinu 100 fl. 2. Pentru reuniunea romana de cantari din Sibiu 100 fl. 3. Pentru înmormentarea studentiloru seraci din Blasiu 100 fl. 4. Pentru reuniunea de cantari din Oravitia 50 fl. 5. Pentru studentii seraci din Nasedu 50 fl. Pentru fundatiunea jigaiana a studentiloru seraci din Beusia 50 fl. 7. Pentru o fata sermana, ce studiaza în Sibiu 50 fl. 8. Pentru spitalulu civilu Franciscu Iosefinu din Sibiu 24 fl. Marcele de presentia ale membriloru din direcțiune se fia ficsate cumu au fostu în anulu trecut cu 3 fl. În direcțiune s'au alesu doi membrii în persónele d-loru G. Baritiu și Grigoriu Mateiu. În comitetulu de revisiune s'au alesu mai aceiasi membrii, cari au fostu și în anulu trecut. Numai la alu 7-lea punctu din programa, adeca unde se tractã de modificarea respective de întregirea unor §§. din statute s'au ivitu unele diferentie de pareri, căci unii dintre actionari erau de parere, se se ocupe deocamdata adunarea numai cu modificarea statutelor în estensiunea, în care s'a publicatu în programa, ear' alții voieau se se estinda mai departe la revisiunea și a altoru paragrafi.

(Dela Seghedinu.) D. Lachmann, cunoscutulu corespondentu militariu din resbelulu trecut, care a mersu se viziteze Seghedinulu, comunica din față loculu la „Epos'a“ și „Rom. Lib.“ din Bucuresci cu dat'a 31 Martiu unele detaliuri interesante. Elu constata că reportele diarielorunguresci sunt cu multu inderetulu adevăratei realitati și că orgaele guvernulu ungaru s'au facutu culpabile la acést'a catastrofa de o totala nepasare. S'a doveditu, că alarm'a a fostu data prea tardiu, candu ap'a inundá deja stradele. Indignatiunea poporulu în contra comisariulu regescu Lukács e foarte mare, d'ér' și drépta. În tóte stradele suburbielor mai reu inecate ap'a erã încã și în 31 Martiu pēna la vârfulu felinareloru. O impresiune din cele mai triste iti face multiimea de cani remasi pe acoperisiulu caselor, și din cari cea mai mare parte sunt aprópe morti de fóme. Ei siedu sgarciti asteptandu sórtea inevitabila. Candu se apropia câte o luntre dau câte o chilalitura, că cumu ar' voi se dica omulu că acuma demai fiindu în pericolu fiintie umane ar' avé si ei unu dreptu la mil'a trecătoriloru. Numai gascele și ratiile isi facu chefulu loru inotandu în tóte partile pe candu pisicele stau în li-

niste refugiate langa cani. „Dela piati'a principala spre Seghedinulu nou se vede vârfulu cosiulu unei birje, care esise din valurile cele murdare. O nenorocita dama din familiile cele mai bune a voitu se fuga în acea birja, inse ap'a a ajuns'o, cãci nu mai poteau luptã și în fine, ó sguditura unu strigatu de desperare și nenorocitele victime amutira pentru totdeauna. O scena îngrozitóre s'a petrecutu în acea nópte fatala în apropierea garei. Unu ingineru a încercatu se scape doi baieti în versta de 4—7 ani. Intunereculu erã mare și valurile se suieau rapede, totusiu inginerulu dete de unu pomu. Iute legã pe baiatulu celu mai micu în pomu că se póta apoi urcã susu și pe celalaltu. D'ér' nu mai potea resiste furtunei și torentulu. Copilulu pēna la gatu în apa mai redica odata susu manusitiile, mai striga odata și torentulu ilu rapesce pentru totdeun'a. Si aceste sunt numai scene singuratiche, d'ér' scenele intemperate în suburbiile mai îndepartate nu și le pôte imaginã fiintia omenéscă. Amu vorbitu cu multi membri comunáli, cari sustieneau că în acea nópte s'au prapaditu celu puçinu 10,000 suflete, între cari multi copii. Pēna în lun'a lui Iuliu, nu-i sperantia că Seghedinulu se póta scapã de apa. Atat'a miseria n'am vediutu niciodata și repórtele cari au descri's'o sunt tóte departe de realitate, căci e imposibilu — a-o descrie.

(Instrucțiunea în Dobrogea.) „Monit.“ publica unu reportu alu invetiatoriulu Silvanu Niceforu din comun'a Daeni, districtulu Chis-tenge, plas'a Harsiov'a, către ministrulu romanu de instrucțiune publica, în care arata, că în 5 Martiu s'a deschisu în aceea comuna solemnelu scól'a, în care se aflau elevii adunati în numeru de 20, fiindu presenti 2 preoti, primariulu, primii notabili din locu și unu numerosu publicu D. administratoru alu plasei a tinentu cu asta ocaziune unu discursu petrundietoriu. Dupa aceea s'au distribuitu cartile scolastice, dandu-se gratis eleviloru abecedarie, caligrafii, tablitiie și creiône (ceruse). Publiculu de față vediendu tóte aceste a eruptu în exclamari: Se traiéscă Domnulu și Dómn'a adevăratii parinti și patroni ai scóleloru! Se traiéscă Romani'a împreuna cu Dobrogea libera și independenta.

(Dobrogea provincia romana.) Dobrogea, care pēna mai eri fcea parte din imperiulu otomanu, e o provincia, despre a carei stare sanitară și economica amu avutu foarte puçine date precise. Desi situata la Marea négra, și potēndu prin urmare se aiba unu viitoriu prosperu, mai nimeni nu ne-a datu relațiuni detaliate de situațiunea ei, de sorgintiele ei de avutie, de populațiunea ei. Numai candu a începutu a se vorbi de ali-pirea Dobrogei la Romani'a și dupa ce s'a sever-situ acelu actu importantu, acésta provincia a atrasa atēntiunea tuturoru ómeniloru de statu și de sciintie, că și a particulariloru în genere. Mai multe studii au aparutu de atunci în scopulu de a face cunoscutu acestu micu teritoriu romanescu usandu de date statistice adunate la față loculu câtu s'a potutu de exacte. Unele din aceste studii, și celu mai importantu, se datoresce d-lui baronu D'Hoguer publicatu dilele trecute intr'o brosiura în limb'a franceza sub titlulu de: „Renseignements sur la Dobroudja, son état actuel, ses ressources et son avenir.“ — Notitiile ce ne da d. D'Hoguer despre starea Dobrogei judecata din tóte privirile, fiindu foarte interesante pentru comerciulu romanu în genere și cu deosebire pentru acei, cari ar' voi se coloniseze acésta provincia cu coloni straini, vomu spicuși și noi dintr'insele datele cele mai importante ce ne releva: Starea sanitară. S'a creditu în generalu, că Dobrogea este o provincia cu totulu insalubra și perniciósa sanetatiei. Acésta credința este esagerata. Judetiele cele mai multu bantuie de friguri, care de altmintrelea nu sunt pernicióse, sunt cele de pe marginea Dunarii încependu dela Isaccea, pēna la Doeni și dela Tapel pēna la Silistri'a. Acést'a provine din miasmele evaporate de noróele ce remanu dupa retragerea apelor Dunarei revarsate, și din nenumerate e canaluri artificiale, construite de pescari pentru pescuitu. Reulu nutrementu, defec-tuositatea locuintelor și construcțiunea putiurilor (fontani) în localitatiile infecte și mocirlóse, favori-séza asemenea starea aprópe endemica a friguriloru în acele parti. Reau'a asiediare a orasielor e asemenea cauza bóleloru. Medjidie spre esemplu e unu orasiu construitu în mare parte la piclórele unei coline și cealalta pe marginea unei bal'a a tilentiale foarte întinse. La începutulu onau“ acésta balta seaca și forméza o imensa cante nu

nomolu negru, puturos, unde se descompune la caldur'a sorelui materii organice, pesti, raci, scoici etc. si materii vegetale, din care se degagăza miasme paludiane. Tóte casele sunt construite in pamentu umedu, in care adesea locuiesce tóta famili'a cu 3—4 cani, porci, gaini, etc. — Temperatur'a e variabila in Dobrogea, desi ernele nu sunt de ordinariu rigurose. Primaver'a si tómn'a sunt scurte. Epoc'a frigurilor incepe pe la finele lui Aprile. E de notatu inse, că, de 30 ani n'au fostu aci friguri tifoide. Paduri. Patru masive principale de paduri sunt in Dobrogea. Antaiul e situatu intre Macinu, Isaccea si Tchelik-Dérè; lemnulu principalu e teulu. Acéast'a padure a fostu devastata in parte dupa reau'a sistema turcésca. Cerchesii au batjocorit'o si ei catu se póte de multu. Cu tóte acestea, bogati'a padureloru e inca mare in Dobrogea. Alu doilea masivu, compusu mai cu séma din stejaru e situat intre Baba-Dagh, Ciuka-Rova, si Slava. Elu coprinde mai toti muntii din districtul Baba-Dagh. Al treilea masivu paduritu se afla in insul'a Leti langa inbucatur'a Sulinei. Alu patrulea masivu e padurea de la Kara-Orman in insul'a St. George; elu este fórté importantu dér' a fostu decimatu.

Saline. In Dobrogea sunt 7 lacuri serate cari aru poté fi tóte transformate in saline. Numai unulu a fostu exploatatu inse intr'unu modu primitivu. Cariere. In Dobrogea sunt mai multe cariere de pétra si de varu in lungulu Dunarei, de la Sulin'a pëna la Cernavod'a; cele mai interesante sunt cele dela Tulcea si Razin. Se face unu mare esportu de petre de constructiune si de pavage din carierele de la Macinu, Iglitz'a si Isaccea pentru Braila si Galati. Pescariile. Baltile destinate pentru pescarii sunt numeroase in Dobrogea si se impartu in doue categorii: balti alimentate de Dunare, de la Hirsiova pëna la Sulin'a, si acelea alimentate de mare la canalulu St. George. Balt'a Bazim, cea mai importanta din aceste din urma, comunica cu tóte cele-lalte si este alimentata de mare, comunicandu si cu Dunarea prin Dunavetz. Turcii inchiriau tóte baltile dela Hirsiova pëna la imbucatur'a Dunarei, si tóte lacurile, pëna la Kustendje. Antreprenorulu platea aprópe 7000 livre pe anu. Elu luà la rendu-i asupra pescariilor o dijma de 10—15% si unii pescutori plateau chiar o dijma de 30—40% „Curier. Financiaru.“

(Pentru iubitorii de musica.) Placutulu componistu anglesu Charles Morley a compusu pentru serbarea nuntei de argintu (24 Aprile) a Maiestatiloru Loru, Suveranii nostri, unu valsu intitulatu „Valsulu nuntei de argintu“, care a aparutu tocmai acuma pentru Fortepianu splendidu adijustatu la H. Erler in Berlinu S. W. Oranienstrasse 107 (Pretiuulu 1 marca germana) Valsulu este plinu de melodii si are unu rytnu prea frumosu.

(Fortiele militare ale Franciei si Germaniei.) Diarulu „Le Français“, examinandu casulu candu aru isbucni unu resbelu intre Franci'a si Germani'a, enumera fortiele militare ale ambeloru natiuni si ajunge la acestu resultatu. Franci'a va poté pune mane in linia 24 corpuri de armata, din care 20 imediatu mobilisabile, impartite in 4 armate, fia-care cu 5 corpuri, si o armata de reserva cu 4 corpuri. Deosebitu de acést'a, 36 bataliòne de reserva de infanteria (éclaireurs), 8 divisiuni de cavaleria de reserva si 24 baterii de positiune. Totalulu acestei armate de prim'a lini'a se urca la 798,000 ómeni si 2,874 tunuri, cu 384 escadròne. Pentru armata s'a de a dou'a linia Franci'a aru poté formá 8 corpuri de armata (de la n. 25 la n. 32), reprezentandu 240,000 ómeni si 864 tunuri. In totalu dérú, Franci'a aru poté pune in linia 1,380,000 ómeni cu 448 escadròne si 3,738 tunuri. — Germani'a, din parte-i, aru poté pune in prim'a linia 5 armate, din care un'a de reserva, adeca 749,500 ómeni cu 456 escadròne si 2,496 tunuri. Va se dica 48,500 si 378 tunuri mai putinu, si 72 escadròne mai multu decatu Franci'a. Armata s'a de a dou'a linia, formata de 8 corpuri de armata, s'aru compune de 220,000 ómeni si 384 tunuri. Peste totu, Germani'a aru opune Franciei 969,500 ómeni cu 520 escadròne si 2880 tunuri. Intr'unu cuventu Germani'a ar' avé 68,500 ómeni si 858 tunuri mai puçinu de càtu Franci'a si 72 escadròne mai multu. „Rom.“

na. Concertu pictorescu.) Unu „Prin. tu fórté originalu esecuta acuma intr'unulu toriu in tóle dela Berlinu. Elu se numesce Carlo,

care, in sunetele musicei si intr'unu intervalu de 30 minute produce tablouri in marime pëna la unu metru si mai bine, pe panza. Elu este cu atatu mai multu admiratu, cu càtu productiunile lui nu sunt nicidecumu nesece masgalituri séu combinatii de pete ei nesece opere spirituale si, desi numai schitiate, dér' totusiu pline de efectu prin coloritulu loru. Nu este vre-unu meritu, déca d. Carlo lasa la voi'a publiculu, cá se aléga vr'o positiu cumu si marimea ei, cá s'o esecute numai de càtu; este inse de admiratu memori'a s'a, prin care se esecuta tonurile necesarie, asia, că nu'i-se intempla niciodata cá se strice intregulu. Intr'o di publiculu 'i cerea se faca o vedere a Alpiloru. In câteva trasuri facé primulu planu si limitele muntiloru. Apoi, totu in canteculu musicei, incepé a zugravi cerulu o stanca de ghiatia rosita de radiele sórelui spumegandu. Se parea, că music'a l'a electrisatu, avèndu o influentia asupra panelulu. Elu mérgea cu mare esacitate dupa tactulu musicei, regulandu astfeliu miscarile penelulu. Se intielege, că a culesu a-plausele cele mai frenetice, ear' tablourile sale, astfeliu lucrate se vèndu in fiacare séra indata dupa representatiune. „Resb.“

(Crim'a din strad'a Nollet in Paris.) Inca o crima monstruósa s'a petrecutu in Paris, strad'a Nollet. Asasinulu este nu teneru, unu copilu inca; căci, desi in versta de 16 ani, este micu, slabu, scundu si pare ca are numai 12. Relele instincte, din nefericire, sunt cá valórea, nu asteapta numerulu aniloru: sunt asasini prematuri dupa cum sunt si eroi prematuri. Acestea dise, se trecemu la faptu. In strad'a Nollet, No. 98, in coltiul stradei des Moines, in al douilea catu, locuiea d-na Leclerc, rentiera, in versta de 75 ani. Acéast'a femea avea un micu veru, Eugeniu Olivier; elevu in colegiulu Chaptal. Era un copil refatiatu pe care serman'a betrana véra 'lu iubea multu, si care, cum se intempla fórté adesea, respundea la aceasta afectiune prin ingratitudine. Dilele trecute, Eugeniu a dejunatu cu d-na Leclerc; prandiulu se prelungi pëna la doue óre. Sculandu-se de la masa, tenerulu dise verei sale, că are trebuintia de bani. — Ah! amice, dise betran'a dómna, pentru adi nu potu se ti dau. Si apoi ti-am datu destulu, n'am si eu punga nefarsita. — Odata, de doue ori! . . . Nu vrei? Si punendu man'a pe unu cutitu cu verfu 'i dete o lovitura dupa urechia. Póte ca nu voia se o ucida. Dér' ea striga: in ajutoriu. Luandu elu apoi unu lemnu ce se afla din intemplantu in sal'a de mancare, incepu a'i croi cu mania in capu. Nenoreit'a cadid pe parchetu. Elu continuà a o lovi pëna in momentulu candu vecinii, atrasi de tipetele jertfei si de sgomotulu luptei, venira a bate la usia. Elu se duse atunci de se ascunse intr'unu garderobu, unde fú descoperitu cu inlesnire. Condu la comissie, Eugeniu Olivier a marturisitu crim'a si a facutu cunoscuta caus'a si amanuntele. Mediculu chiamatu la d-na Leclerc n'a gasit de catu unu cadavru oribilu mutilatu; tiést'a capulu era sparta, si creerii esiti erau respanditi pe scanduri. Nu s'a potutu constatá dér' de catu mórtea ei.

„Press'a.“

Multiamita publica!

Curatoratul Bisericei gr. or. din parochi'a G. Hodaen in Protopopiatulu Reginulu sasescu, isi tiene de una prea placuta datoriu a s'a a esprimá prin acést'a cea mai caldurósa multiamita si recunoscintia bunulu crestinu si Zelosulu poporeanu din susu numit'a comuna Nicolae Har-sianu, carele in insufletirea s'a cea nobila si din iubire adeverata càtra s. Biserica a avutu generositatea de a darui 100 fl. v. a. spre a se procurá unu réndu completu de ornate preotiesci pentru cultulu divin, si prin aceea a contribuitu in modu considerabilu la infrumosetiarea casei Domnulu, din amintit'a parochia.

Cá respalire pentru acést'a binefacere, prea bunulu Dumnediu se reverse prèste generosulu binefacatoriu darurile sale avute si sei lungasca flrulu vietiei intru multi ani fericitu! Dè ceriulu, cá acést'a nobila fapta prin care binefacetoriulu s'a redicatu, preste materialismulu acestei lumi si prin care si-a maritu comór'a in ceriuri pentru vieatia eterna, se aflè imitatori numerosi in sinulu santei néstre Biserice.

G. Hodacu in 15 Martiu 1879.

In numele curatoratulu bis.

Leonu Lupu
parochu grec.-catolicu.

Cu 1 Aprile st. v. 1879 se incepe unu abonamentu la

„GAZET'A TRANSILVANIEI.“

Rogamu pe On. Domni prenumeranti ai fórté nostre, alu caroru abonamentu espira cu 3 Martiu st. v. 1879, se binevoiesca a si'lu renoi de cu vreme, déca voiescu cá diuariulu se se tramita regulatu. De la 1 Aprile st. v. incolo diuariulu se va tramite numai acelon domni, cari au binevoitu a-si renoi abonamentulu.

Domnii noui abonanti sunt cu deosebire rogati a ne tramite adresele d-loru esactu, aratandu post'a cea mai aprópe de loculu, unde locuiescu.

Pretiuulu abonamentulu la „Gazet'a Transilvaniei“ este:

pentru Brasiovu: pe trei luni 2 fl., pe siese luni 4 fl., pe anu 8 fl.; — dusu in casa: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl.;

pentru Austro-Ungari'a cu post'a: pe trei luni 2 fl. 50 cr., pe siese luni 5 fl., pe anu 10 fl.,

pentru Romani'a si alte tieri esterne: pe trei luni 7 franci, pe siese luni 14 franci, pe anu 28 franci. (Abonamentulu se primesce si in bilete hipotecarie romane.)

Banii de prenumeratiune sunt a se tramite (mai usioru prin assignatiuni postale) la Redactiunea „GAZETEI TRANSILVANIEI“ in Brasiovu.

Fórté importantu!

In depositoryulu de incaltiaminte alu lui

I. Sabadeanu,

in Brasiovu, strad'a Caldariiloru Nr. 493, costa:

4³/₄ fl. v. a. 1 parechia ghete barbatesci tari cu 2 talpi vachsu, marochinu s. c. l.

3³/₄ fl. v. a. 1 parechia ghete de dame, tari cu 2 talpi, vitielu, gems, marochinu etc.

2 fl. v. a. 1 parechia ghete pentru copii si 2¹/₂ fl. 1 parechia ghete pentru fetitie, tari, cu 2 talpi, de vitielu, marochinu etc.

Si dupa mesura se póte comandá acést'a incaltiaminte.

Pretiuurile acestea se intielege per cass'a (bani gat'a). Celoru, cari cumpera séu comanda in en gros (cu toptanulu), li se face si alte modificari in pretiuri.

Tóte alte incaltiaminte de luesu etc. sunt tare scadiute in pretiuri. Lagaru mare de totufeliulu de incaltiaminte barbatesci, de dame si copii: paste 3 mii parechi fabricatu propriu, germanu si francesu.

Assortimentu mare in palarii si siepci pentru barbati si copii cu pretiuri fórté oftine. Comande din afara se efectueza promptu si franco se primesce inapoi ce nu convine.

Alifia a vindecá bataturi (ochiuri) si degeraturi à 30 si 50 cr. cuti'a. 7—*

Pretiurile piatiei

din 28 Martiu st. n. 1879.

	Hectolitru.	fl. cr.	Hectolitru.	fl. cr.
Granu	fruntea . . .	6.—	Mazerea	5.10
	midulocu . . .	5.70	Lintea	9.70
	de diosu . . .	4.90	Fasolea	3.20
Mestecatu	3.80	Cartofi	2.—
	3.45	Sementia de inu . . .	10.90
Secara	de midulocu	3.10	„ de cânepa . . .	5.—
	3.80	1 Chilo. fl. cr.	
Ordiulu	frumosu . . .	3.80	Carne de vita . . .	—40
	de midulocu	3.60	„ de rimatoriu . . .	—40
Ovesulu	frumosu . . .	2.20	„ de berbece . . .	—
	de midulocu	2.15	100 Chile. fl. cr.	
Porumbulu	3.45	Seu de vita prospetu	32.—
Meiu	4.25	„ „ „ topitu	48.—
Hrisca	—		

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 4 Aprile st. n. 1879.

5% Rent'a charthia (Metalliques) . . .	65.45	Obliq. rurali ungare .	77.65
5% Rent'a-argintu (imprumutu nationalu). . .	65.70	„ „ Banat-Timis. . .	84.—
Losurile din 1860 . . .	118.—	„ „ transilvane. . .	78.—
Actiunile bancei nation. . .	805.—	„ „ croato-slav. . .	87.—
„ instit. de credita . . .	247.20	Argintulu in marfuri .	100.—
Londr'a, 3 luni.	117.—	Galbini imperatesci . .	5.52
		Napoleond'ori	9.30 ¹ / ₂
		Marci 100 imp. germ. .	57.40

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu

Tipografi'a: Ioane Gótt si fiu Henriou.